

UNDERVISNINGSMATERIALE

Litteraturlguide

ARBEJDSOPGAVER & SPØRGSMÅL
7.-9. KLASSE

STANDBY

Bjarke Schjødt Larsen

STANDBY

LÆRERVEJLEDNING

Hvordan er det at leve et almindeligt ungdomsliv med skoleopgaver, venner, fritidsjob og gymnasiefester, når det hele leves i skyggen af et liv med en alvorlig syg handicappet bror? Hvor alt konstant sættes på pause – hvis nu det hele ramler lige om lidt. Det sætter ungdomsromanen Standby fokus på. Sygdom, bekymringer og angst for døden er tunge emner. Forfatter Bjarke Schjødt Larsen har dog med hovedperson Niklas skabt en følsom karakter, der samtidig rummer stor styrke, selvrefleksion og er fyldt med stor omsorg for sin syge bror. Og som midt i alt det hårde også besidder humoristisk sans og god livsindsigt. Sproget er veloplagt, tonen og dialogen matcher det nutidens unge taler og historien rummer, udover de tunge temaer, også masser af dilemmaer og situationer, som findes i ethvert ungdomsliv, uanset omstændigheder. Den første usikre forelskelse, at leve op til skolens krav, vennernes forventninger og at finde sin egen identitet.

Et tema er også at være ung og blive alt for tidlig voksen ved at få lagt alt for meget ansvar på sine skuldre. Da moren har svært ved at magte det hele, bliver det på mange måder Niklas, der må tage det største ansvar for sine syge bror. I bogen handler det om at være pårørende til en handicappet og syg bror, men den indgriben det har i hele ens liv er noget mange unge vil kunne relatere til, hvis de på samme måde har alvorligt eller kroniske syge søskende eller forældre.

Sådan kan du arbejde med undervisningsmaterialet i undervisningen

Standby vil være oplagt at læse i forbindelse med emnearbejde omkring identitet, at være pårørende til en handicappet eller alvorlig syg, at skulle påtage sig et stort ansvar i en alt for ung alder og om sorg. Arbejdet med bogen lægger op til gruppearbejde, men den kan også læses med henblik på egen analyse og fortolkning af bogen eller anmeldelse, ligesom der er forskellige skriveøvelser til sidst i materialet.

Når eleverne har læst Standby er det målet at de

- kan analysere og beskrive dens primære personer, deres motiver og handlinger
- kan fortolke og diskutere bogens temaer
- har fået en forståelse for den påvirkning alvorlige sygdomme og handicaps har på de pårørendes liv
- har diskuteret bogens temaer
- kan perspektivere bogens temaer til deres eget liv

STANDBY

BOGENS START (KAPITEL 1-4)

Læs kapitel 1-4 og svar på følgende spørgsmål (dette kan gøres parvis, gruppevis eller samlet i klassen):

Kapitel 1 • Hvordan har Niklas det med at skulle til fest? • Hvordan opfører hans ven Victors sig overfor ham? • Hvordan opfatter Liva Niklas?

Kapitel 2 • Hvordan opfører Niklas sig overfor sin bror Storm? • Hvordan har Niklas det med sin bror? • Hvilket forhold har Niklas til sin mor?

Kapitel 3 • Hvordan opfører fremmede sig typisk overfor Storm? • Hvordan har Niklas det med sit job som opvasker? • Hvordan er Niklas' forhold til hans chef Troels? Hvilke roller har Troels overfor Niklas?

Kapitel 4 • Hvordan er Liva ud fra Victors beskrivelse? • Hvad er der tidligere sket mellem Niklas og Tilde?

Handling

- Hvad sker der i de første kapitler? Sæt nogle ord på stemningen, miljøet og hvilke temaer, der slås an.
- Hvilken situation er hovedpersonen Niklas i og hvad er det for nogle problemstillinger, han står overfor?

Personerne

- Hvilke personer præsenteres i kapitel 1-4?
- Hvordan er de forskellige personers forhold til hinanden?

Fra kapitel 5 og frem læser alle bogen færdig alene

Når bogen er læst, skal I kigge videre på bogens handling, personer, temaer og komposition. For at kunne gå i dybden med det skal du undervejs i læsningen tage noter. Skriv derfor efter hvert læst kapitel et par stikord som f.eks.:

- Hvad var det mest afgørende i kapitlet?
- Får man nyt at vide om Niklas?
- Kom der nye personer på banen? Hvem?
- Kom der nye temaer på banen? Hvilke?
- Hvordan sluttede kapitlet?

STANDBY

OVERBLIK: HANDLING, PERSONER & KOMPOSITION

Opgaver og spørgsmål - parvis eller i grupper

Handling

- Lav en kort beskrivelse af handlingsforløbet med de vigtigste scener.
- Hvor lang tid strækker historien sig over?
- Hvad er det centrale i historien?

Niklas

- Hvordan ser han ud?
- Hvilke karaktertræk viser han via sin tanker, ord og handlinger?
- Hvilke værdier er vigtige for ham?
- Hvilken rolle havde Niklas i folkeskolen? Og hvordan er det nu?

Victor, Tilde og Liva - lav en karakteristik af dem som personer

- Hvordan ser de ud?
- Hvad interesserer de sig for?
- Hvilke karaktertræk viser de via deres ord og handlinger?

Niklas og Livas forhold til hinanden

- Hvordan er deres forhold i begyndelsen?
- Hvordan udvikler deres forhold sig?
- Hvilke opfattelse har de af hinanden?

Omgivelserne

- Beskriv de vigtigste personer i Niklas' hverdag. Hvilket forhold har han til dem?
- Hvilke andre personer står centralt i historien og hvilken rolle spiller de?
- Beskriv de forskellige miljøer Niklas dagligt befinder sig i.

Komposition & genre

- Hvordan er historien bygget op?
- Standby er en realistisk roman - uddyb hvad der karakteriserer den realistiske genre og udpeg genrekendetegn i bogen.

STANDBY

PÅRØRENDE TIL EN HANDICAPPET OG ALVORLIGT SYG: ALLE FØLELSERNE

Hele Niklas liv og hverdag er påvirket af at hans bror Storm er handicappet og alvorligt syg. Den almindelige sorgløse tilværelse, som de fleste unge har, er ikke noget Niklas kender til, for Storms sygdom gør hvert øjeblik sårbart. Bekymringerne lurer hele tiden lige om hjørnet.

Opgaver og spørgsmål - parvis eller i grupper

Storms handicap

- Hvad fejler Storm? Og hvilket liv har han?
- Hvordan reagerer folk typisk, når de møder Storm? Tag udgangspunkt i kapitel 3.
- Hvordan er dagligdagen i familien?
- Hvordan reagerede moren, da Storm fik cystisk fibrose?

Niklas og Storms forhold

- Hvilket forhold har Niklas til sin bror? Tag udgangspunkt i kapitel 3.
- Hvilke følelser har Niklas i forhold til Storms handicap og sygdom?
- Hvad kan de godt lide at lave sammen?
- I hvilke situationer skinner Storms personlighed igennem? Beskriv ham ud fra de betragtninger og tanker Niklas gør om ham i kapitel 5.

At være pårørende

- Hvilket negative konsekvenser har det for Niklas hverdag at have en bror der er handicappet?
- Hvad betyder Storms handicap for det forhold som Niklas har til sin mor?
- Hvilke konsekvenser har Storms handicap og sygdom haft for moren?
- Hvordan påvirker det Niklas følelser og humør i hverdagen?
- Hvordan påvirker det hans relationer helt konkret? Beskriv hvor og hvordan det konkret griber ind i hans forhold til vennen Victor, den tidligere flirt Tilde og Liva. Og hvordan vennerne tackler det.

Gå på nettet og undersøg

- Hvad er de typiske udfordringer pårørende til handicappede oplever?
- Hvilke tabuer og hvilke fordomme møder handicappede?
- Hvilke følelser er typiske at slås med som pårørende til en alvorligt syg?

Husk at notere ned, hvilke søgeord I bruger. Noter hvor I finder jeres oplysninger, altså på hvilke hjemmesider. Husk at tænke over om kilden, altså dem der står bag hjemmesiden, er troværdige.

HVAD SYNES DU?

- Hvad er det sværeste for Niklas?
- Hvordan synes du han tackler det hele?

STANDBY

VOKSEN FOR TIDLIGT: AT TAGE ANSVAR, MENS MAN VENTER PÅ DØDEN

Hele Niklas liv og hverdag er ikke kun påvirket af at hans bror Storm er handicappet og alvorligt syg. Men også at han må tage sig af de fleste opgaver i hjemmet, da moren har givet op. Niklas påtager sig et stort ansvar for sin bror - et ansvar som ikke burde lægge på hans skuldre. Niklas og hans mor kæmper for at holde sammen på en hverdag, som de begge godt ved har en snarlig udløbsdato. Storms sygdom er så alvorlig, at han med sikkerhed vil dø af den, det er bare et spørgsmål om tid.

Opgaver og spørgsmål - parvis eller i grupper

- På hvilke områder påtager Niklas sig ansvar for Storm?
- Hvilke opgaver løser han i dagligdagen helt konkret, som handler om at tage vare på Storm?
- Hvor påtager han sig mere ansvar end han burde?
- Beskriv Niklas rolle i familien.

Tag udgangspunkt i kapitel 16 og diskuter

- Hvordan håndterer Sjanna situationen med Niklas? Synes I, hun er rimelig?

Tag udgangspunkt i kapitel 3, 17 og 26

- Hvordan er Niklas' forhold til hans chef Troels?
- Hvilke roller har Troels overfor Niklas?

Tag udgangspunkt i kapitlerne 18 og 19 og diskuter:

- Hvordan behandler Niklas mor ham?
- Hvilken type mor er hun?
- Hvordan håndterer alle andre omkring Niklas, det pres han er under?

At vente på døden

- Tag udgangspunkt i kapitel 5 og beskriv forskellene på hvordan moren og Niklas forholder sig til og tackler Storms handicap og sygdom.
- Tag udgangspunkt i kapitel 15 og 24 og diskuter hvordan hhv. Niklas og moren forholder sig til, at Storm kan dø når som helst.

Diskuter hvilke forskellige følelser, som Niklas slås med i forhold til hele sin situation og hvornår og hvordan de især kommer til udtryk

- Følelserne i forhold til Storms sygdom og død.
- Følelserne i forhold til de mange besøg på hospitalet og samtalerne med lægerne.
- Følelserne i forhold til at være forelsket, men ikke bare at kunne give sig hen, fordi han ikke har tid.
- Følelserne i forhold til de mange ting, han gerne vil, men ikke har tid til.

6

TIL ELEVEN: SPØRGSMÅL & OPGAVER

STANDBY

IDENTITET: AT FINDE SIG SELV, NÅR VERDEN ER KAOTISK

Udover at holde styr på hjemmet, indkøb og Storms helbred og aftaler, forsøger Niklas også at leve et helt almindeligt ungdomsliv. Skolen skal passes sammen med jobbet på restauranten, vennerne vil gerne feste og selvom Niklas slet ikke syntes, der er tid, dukker Liva pludselig op i hans liv og insisterer på at kærligheden også skal have plads. Niklas kæmper med at balance alle rollerne, holde de forskellige verdener hans liv består af adskilt og finde sig selv midt i det hele.

Opgaver og spørgsmål - parvis eller i grupper

- Hvordan opfatter Niklas sig selv?
- Hvordan er han i starten? Og hvordan udvikler han sig i løbet af bogen?
- Hvilke forskellige roller har han?
- Hvordan opfører han sig, når han er sammen med hhv. Storm, Tilde, Victor og Liva?
Beskriv hvilke sider han viser af sig selv og hvilke følelser han lader komme frem i forhold til de forskellige.

Niklas og Liva

- Hvad er særligt ved Niklas første møde med Liva?
- Hvad gør Livs indtræden i Niklas liv ved det?
- Hvilken indflydelse får hun på ham?
- Hvilke nye sider viser han, når han er sammen med hende?
- Hvordan er Livs første møde med Storm (Kapitel 8)?

Ungdomslivet og vennerne

- Beskriv på hvilke punkter og på hvilken måde at Niklas liv adskiller sig fra sine venners liv?
- Hvordan udvikler hans venskaber med Tilde og Victor sig igennem bogen?

Niklas liv er altid på standby, da han altid skal være klar til at tage af sted, hvis der er sket noget med Storm. I indledningen til romanen er der en kort beskrivelse af titlens, Standby, betydning. Diskuter hvor og hvordan Niklas i sit liv

- 1) Er i venteposition, og klar til at gå i aktion, hvis det er påkrævet
- 2) Er i en tilstand, hvor han ikke foretager sig noget aktivt, men forholder sig afventende

HVAD SYNES DU?

- Hvordan synes du Niklas håndterer alt i sit liv?
- Kunne han håndtere noget anderledes?

STANDBY

FÆLLES DISKUSSION & DIN MENING

Diskuter i klassen

Personerne

- På hvilke områder udvikler Niklas sig mest gennem historien?
- Hvordan er Liva ud fra Viktors beskrivelse?
- Hvordan opfatter de andre Liva, da de er til fest?

Venerne

- Diskuter hvordan I synes, vennerne tackler Niklas' situation. Er de der nok for ham?
- Hvordan forholder/ ville I selv forholde jer til en klassekammerat, der var pårørende?

Døden

- Hvordan oplever I at de forskellige personer forholder sig til døden?
- Synes I, det er svært at tale om døden?

Afsked og sorg

- Hvordan har Niklas det med Storms død?
- Har I selv snakket om sorg i klassen?

Slutningen

- Hvad synes I om slutningen?
- Hvordan tror I Niklas liv kommer til at blive uden Storm?

Et nyt liv

- Hvilke planer har Niklas mor for livet efter Storms død?
- Hvilke tanker gør Niklas sig i slutningen om det nye liv, der venter?

HVAD SYNES DU?

- Hvilke scener i bogen gjorde særligt indtryk på dig? Og hvorfor?
- Hvilke scener i bogen var de hårdeste at læse?

STANDBY

SKRIVEØVELSER

HVAD SYNES DU?

Skriv din egen anmeldelse af Standby. Forestil dig f.eks. det er til en avis. Husk af få følgende med:

- Hvem er hovedpersonen og hvad handler bogen om?
- Hvilke vigtige temaer og spørgsmål rejser bogen?
- Hvad synes du selv om bogen og hvorfor? Synes du, andre skal læse den? Hvorfor / hvorfor ikke?

Skriveøvelser fra scener i Standby

- Tag udgangspunkt i kapitel 5, hvor Niklas er på legepladsen med Storm og nogle drenge griner af dem. Omskriv scenen og lad Niklas gå hen til dem og sætte dem på plads.
- Tag udgangspunkt i kapitel 28 og omskriv slutningen med Victor, som jeg-fortæller. Hvad tænker han om det hele?
- Skriv en scene, der foregår et år efter Storms død. Hvordan har Niklas det og hvordan er hans liv?

Skriveøvelser - hvad nu hvis ... ?

- ... Storm hverken var handicappet eller syg, men en rask almindelig lillebror. Skriv en scene, hvor Niklas og Storm er sammen som almindelige brødre på legepladsen. Beskriv hvordan de oplever det hele sammen. Hvad snakker de om? Hvad er de optaget af?
- ... Niklas godt turde fortælle alle om den svære situation, han er i, fordi hans bror er handicappet og syg. Skriv en scene, hvor han stiller sig op i klassen og fortæller om, hvordan hans liv er og hvordan det påvirker ham hver dag.
- ... Du selv skulle skrive en historie om en person, som har en alvorligt syg bror eller søster. Hvad skulle den handle om? Hvem og hvordan er din hovedperson?
 - Skriv en scene med din hovedperson som jeg-fortæller, hvori der indgår noget, som er svært for din hovedperson at forholde sig til.